

Mahmut Uzun – 15 Haziran 1915’te İdam Edilen Ermeni Sosyalistler

Posted on 15/06/2026

Paramaz (Matteos Sarkisyan) – Բարամազ

Dr. Benne (Bedros Torosyan) – Տըթ. ՊԵՆՆԷ (Պետոս Թորոսեան), Harputlu)

Aram Açıkbaşyan – Արամ Աչըգապաշեան – (Krikor Garabedian, Arapkirli)

Keğam Vanikyan – Գեղամ Վանիկեան, (Vanlı), gençlik dergisi “Gaidz” in editörlerinden

Murat Zakaryan – Սուրատ Չաքարեան, (Muşlu)

Yervant Topuzyan – Երուանդ Թօփուզեան

Hagop Basmacıyan – Յակոբ Պասմաճեան

Smpat Kelekyan – Սըմբատ Գըլըճեան

Rupen Garabedian – Ռուբեն Կարապետեան

Armenag Hampartsumyan – Արմենակ Համբարձումեան

Abraham Muradyan – Աբրահամ Սուրատեան

Hrand Yegavyan – Հրանդ Եկաւեան

Karnig Boyacıyan – Գառնիկ Պոյաճեան

Hovhannes D. Ğazaryan – Յովհաննէս Տ. Ղազարեան

Mgrdiç Yeretsyan – Մկրտիչ Երեցեան

Yeremya Manukyan – Երեմիա Մանուկեան

Tovmas Tovmasyan – Թովմաս Թովմասեան

Karekin Boğosyan – Գարեգին Պողոսեան

Minas Keşişyan – Մինաս Քէշիշեան

Boğos Boğosyan – Պողոս Պողոսեան

Bugün, 15 Haziran 1915’te idam edilen Paramaz ve yoldaşlarını saygıyla anıyorum.

Onlar yalnızca Ermeni sosyalist hareketinin öncüleri değildi. Aynı zamanda eşitlik, özgürlük, adalet ve halkların kardeşliği uğruna yaşamlarını ortaya koyan devrimcilerdi. Fakat onların idam sehпасına gönderilmesiyle başlayan karanlık, yalnızca birkaç insanın ölümüyle sınırlı kalmadı; ardından bütün bir halkın yıkımına, sürgününe ve yok oluşuna dönüştü.

Aradan yüz on yılı aşkın bir zaman geçti. Ancak bu topraklarda dökülen kanın hesabı hala verilmedi. Gerçeklerle yüzleşmek yerine inkarı seçenler, yalnızca geçmişin suçlarını örtmüyor; aynı zamanda o suçların siyasal ve ahlaki mirasını bugüne taşıyorlar.

Tarihi tersyüz ederek, katledilenleri suçlu; katilleri ise kahraman ilan ederek bir halkın hafızasını silebileceğinizi sandınız. Oysa bastırılan her gerçek, bir gün daha büyük bir vicdan hesabı olarak geri döner.

İttihatçı zihniyetin mirasıyla hesaplaşmayan bir devlet geleneği, yüz yıl boyunca farklı biçimlerde aynı politikaları sürdürdü. Çünkü geçmişin suçlarıyla yüzleşilmedi. Çünkü adalet hiçbir zaman tecelli etmedi. Çünkü kurulan düzen, hakikat üzerine değil inkar üzerine inşa edildi.

Bugün hala “bu devleti demokratikleştireceğiz” diyenler önce şu soruya cevap vermelidir:

Demokratikleşme, üzerine kurulduğu tarihsel suçları reddeden bir zeminde nasıl mümkün olacaktır?

Bir halkın yaşadığı büyük felaketi inkar ederek özgürlükten söz edilebilir mi?

Hakikati reddederek adalet inşa edilebilir mi?

Daha da önemlisi, kendilerine sosyalist, demokrat, devrimci ya da Kürt özgürlük hareketinin parçası diyenler de bu sorularla yüzleşmek zorundadır.

Bugün “Bu ülke bizim de ülkemizdir”, “Bu devleti birlikte demokratikleştireceğiz”, “Bu cumhuriyeti hep birlikte yeniden inşa edeceğiz” diyenler; yüz yıl önce el konulan toprakların, sürgün edilen halkların, yok edilen kültürlerin ve inkar edilen acıların üzerine kurulan tarihsel gerçeklikle hesaplaşmadan hangi ortak gelecekte söz ediyorlar?

Bu toprakların gerçek sahipleri sürülmüş, katledilmiş veya yok edilmişken; onların yokluğundan doğan siyasal ve toplumsal düzenin nimetlerinden yararlananlar, bu tarihsel mirasın sorumluluğundan tamamen kurtulduklarını mı düşünüyorlar?

15 HAZİRAN 1915’TE SULTAN BEYAZIT MEYDANI’NDA KURULAN DARAĞAÇLARINDA ÖLÜMSÜZLEŞEN 20 ERMENİ DEVRİMCİNİN ANISI ÖNÜNDE SAYGIYLA EĞİLİYORUZ !

“SİZ BİZİM SADECE VÜCUDUMUZU YOKEDEBİLİRSİNİZ, FİKİRLERİMİZİ ASLA !” PARAMAZ

Bu devletin bütün katliamlarına maruz kalmış olmak, geçmişte işlenen suçlarla yüzleşme sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Mağdur olmak, hakikat karşısında susma hakkı vermez.

Tam tersine; zulmü yaşamış olanların, geçmişteki zulümler karşısında daha yüksek sesle konuşmaları gerekir.

Çünkü sessizlik bazen inkarın başka bir biçimidir.

Ve inkar, yalnızca suçu işleyenlerin değil; gerçeği bildiği halde susanların da omzunda taşınan ağır bir yükür.

Şimdi yeniden soruyorum:

Kimlerin kanı üzerinde kuruldu
bu devlet?

Kimlerin malları, evleri, kiliseleri, mezarlıkları ve toprakları üzerine inşa edildi?

Kimlerin yokluğunda büyüdü bu sermaye?

Kimlerin susturulmasıyla yazıldı bu resmi tarih?

Bu sorulara cevap vermeden özgürlükten, kardeşlikten, demokrasiden ve ortak vatandan söz etmek, hakikatin etrafında dolaşmaktan başka bir şey değildir.

Gerçek bir yüzleşme olmadan gerçek bir barış olmaz.

Gerçek bir hesaplaşma olmadan gerçek bir demokrasi kurulamaz.

Ve inkar edilen bir soykırımın gölgesiyle hesaplaşmadan, bu toprakların vicdanı hiçbir zaman özgürleşemez.

Paramaz'ı ve yoldaşlarını saygıyla anıyorum.

Onları idam sehpasına gönderen zihniyetle de, o zihniyetin mirasını bugün hala koruyanlarla da tarih er ya da geç hesaplaşacaktır.

Unutmadık.

Unutturmayacağız.